

Araştırma Makalesi

Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin Türkçe 'ye Uyarlanması, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Adaptation of Parental Attachment Inventory into Turkish, Validity and Reliability Studies

Research Article

Sema Soydan*¹

Gülsüm Akış²

Ayber Acar³

Karamanoğlu Mehmetbey
Uluslararası Eğitim
Araştırmaları Dergisi

Haziran, 2024
Cilt 6, Sayı 1
Sayfalar: 32-40
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Sorumlu Yazar

Makale Bilgileri

Geliş : 21.11.2023
Kabul : 19.03.2024

DOI: 10.47770/ukmead.1393532

Özet

Bu araştırmanın amacı, Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Türkçe 'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Araştırma 565 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. İlk olarak envanterin kaynak dilden Türkçe 'ye çevirisi alan uzmanları tarafından yapılmıştır. Yapılan çeviri ile orijinal envanterdeki ifadeler karşılaştırılarak Türkçe formunun son hali oluşturulmuştur, dil geçerliliği sağlanmıştır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin 'Güven /Kaçınma' ve 'İletişim' alt boyutlarını içeren 2 faktörlü yapı doğrulanmıştır. Envanterin açıklanan toplam varyans oranı anneler için %65 ve babalar için %53 olarak belirlenmiştir. Envanterin güvenilirliğine dair Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı Anneler $\alpha=0,96$ /Babalar $\alpha=0,91$ olarak bulunmuştur. Envanterde bulunan boyutların toplam korelasyon değerleri 0,420 ile 0,807 aralığında değişmektedir. Bu sonuçlar uyarlaması yapılan envanterin, geçerli, güvenilir ve alanda kullanılabilecek bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn bağlanma, geçerlik ve güvenilirlik, okul öncesi çocuklar

Abstract

The aim of this study is to adapt the Parental Attachment Inventory into Turkish and to conduct a validity and reliability study. The study was conducted with 565 parents. First, the inventory was translated from the source language into Turkish by 32 field experts. The final version of the Turkish form was created by comparing the translation with the statements in the original inventory, and language validity was ensured. As a result of the exploratory factor analysis, a 2-factor structure including the 'Trust / Avoidance' and 'Communication' sub- dimensions of the Parental Attachment Inventory was confirmed. The total variance ratio of the inventory was determined as 65% for mothers and 53% for fathers. The Cronbach Alpha reliability coefficient for the reliability of the inventory was found to be $\alpha=0.96$ for mothers and $\alpha=0.91$ for fathers. The total correlation values of the dimensions in the inventory ranged between 0.420 and 0.807. These results showed that the adapted inventory is a valid, reliable and usable measurement tool in the field.

Parental attachment, validity and reliability , preschool children

Keywords

International Journal of
Karamanoğlu Mehmetbey
Educational Research

June, 2024
Volume 6, No 1
Pages: 32-40
<http://dergipark.gov.tr/ukmead>

* Corresponding author

Article Info:

Received : 21.11.2023
Accepted : 19.03.2024

DOI: 10.47770/ukmead.1393532

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sema.soydan@erbakan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0232-3818>

² Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO., gulsuamakiss@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7620-833X>

³ KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ayber.acar@karatay.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2784-8098>

GİRİŞ

Ebeveynliğe geçiş, ebeveynlik rolünün kazanılmasının hem ailenin esenliğinde hem de çocuğun gelişiminde önemli bir rol oynadığı kritik bir uyum dönemidir. Bu dönemde, fetüs ve ardından yenidoğan ile duygusal bir bağ kurulması, çocuğun sağlığını ve psikolojik gelişimini etkileyebilecek önemli bir hedefdir (Wilson ve vd., 2000; Laxton-Kane ve Slade, 2002; Della Vedova, 2005; Della Vedova vd., 2008; Branjerdporn vd., 2017). Bowlby'nin "bakım verme sistemi" olarak tanımladığı bağlanmanın tamamlayıcı ebeveyn yanı sıra çocuğun sağlıklı gelişimi için vazgeçilmez bir koşuldur (Buist ve diğerleri, 2003; Righetti ve Sette, 2008; Habib ve Lancaster, 2010; Vedova vd., 2011; Premberg vd., 2011; Velotti vd., 2011; Prino vd., 2016; Vismara vd., 2016; Rollè vd., 2017; Ionio vd., 2019; Riva Crugnola vd., 2020). Doğum öncesi sürecinde ebeveynin bebeğe bağlanması anne babanın duygulanımları ve bilişlerinin yanı sıra doğum sonrası erken dönemde çocukla günlük etkileşimleri üzerinde bir etkiye sahiptir. Ayrıca doğum sonrası bebek-ebeveyn bağlanmasında ve çocuğun gelişiminde etkili olan erken, güvenli ve sağlıklı ilişkilerin kurulmasını teşvik eder (Sroufe, 2005; Murphy ve Laible, 2013; Zimmer-Gembeck vd., 2017; Matthies vd., 2020). Kısaca, ebeveynin bebeğe bağlanması, sonraki karşılıklı ilişkinin kalitesine, çocuğun iyi oluşuna ve gelişimine katkı sağlayan önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Young, 2013; Parfitt vd., 2014).

Daha güçlü bir ebeveyn-bebek bağlanması, çocuğun sosyal, bilişsel ve davranışsal gelişimini (Schenk vd., 2005; Mason vd., 2011; Ip vd., 2018) ve daha iyi anne-çocuk etkileşimlerini destekler (Klaus ve Kennell, 1982; Cigoli vd., 2006; Mason vd., 2011; Behrendt vd., 2018, 2019; Brake vd., 2020; Ponti ve diğerleri, 2020). Ayrıca doğum öncesi bağlanmanın erken çocukluk döneminde çocuğun sosyo-duygusal, davranışsal ve bilişsel gelişimi üzerinde de etkilidir (Misri ve Kendrick, 2008; Yarcheski vd., 2009; Alhusen vd., 2013; Della Vedova, 2014; Walsh vd., 2014; Branjerdporn vd., 2017; Çıldır vd., 2019; Rollè vd., 2020). Ek olarak, ebeveynin bebeğe bağlanma düzeyi daha yüksek olan ebeveynler, çocuğun güvenli bağlanmasının gelişimini ve bebeğin uygun bir uyarı seviyesini koruyarak çevreyi keşfetmesini destekleyen daha yüksek tepki ve duyarlılığa sahiptir (Ainsworth vd., 1971; Solomon ve George, 1996; Siddiqui ve Häggelöf, 2000; Sandbrook ve Adamson-Macedo, 2004; Blair vd., 2006; Rossen vd., 2019). Bağlanma araştırmalarının büyük bir kısmı çocuğun ebeveynine bağlanmasına odaklansa da, bu araştırmalar ebeveynin fetüse yada yeni doğan bebeğe yönelik bağlılıkları üzerine de odaklanmış pek çok araştırma olduğunu ortaya koymaktadır.

Ülkemizde de ebeveynin fetüse ve yenidoğana bağlanma örüntülerini araştırmak için kullanılabilir pek çok ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmaları yapıldığı görülmektedir. Yalçın, Örün, Özdemir, Mutlu, Dursun (2014) tarafından uyarlanan Brockington ve arkadaşları tarafından geliştirilen "Doğum Sonrası Bağlanma Ölçeği" (DSBÖ) anne bebek ilişkisindeki sorunların erken tanısını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Anneler tarafından doldurulan 6'lı likert tipi bir ölçektir. Bağlanma bozukluğu, reddetme ve sinirlilik, bakım konusunda gerginlik ve istismar riski şeklinde 4 boyut ve 25 maddeden oluşmaktadır. Yalçın, Örün, Özdemir, Mutlu, Dursun (2014) tarafından uyarlanan Taylor ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilen "Anne- Bebek Bağlanması Ölçeği" (ABBÖ) doğum sonrası annenin bebeğe hissettiği duygusal durumları kapsayan 8 maddeden oluşmaktadır. Güleç, (2010), tarafından uyarlanan Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği, sabır, hoşgörü, etkileşimde zevk, sevgi ve gurur alt boyutlarından oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Aydemir-Karakulak ve Alparslan (2016) tarafından uyarlanan Anne-Bebek Bağlanma Ölçeği'nin (ABBÖ) anne / bebek ve baba/bebek arasındaki bağlanmayı belirlemek amacıyla kullanılan 8 maddeden oluşmakta olan, 4'lü likert tipinde bir ölçektir. Benli, (2019) tarafından uyarlanan doğum öncesi baba bağlanma ölçeği bağlanmanın niteliği ile bağlanmaya harcanan zaman alt boyutlarından oluşan 16 maddelik bir ölçektir. Güleç Şatır ve Kavlak (2021) tarafından uyarlanan Paternal Antenatal Bağlanma Ölçeği babaların fetüse bağlanma düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanan "Bağlanma kalitesi" ve "bağlanmaya yönelik geçirilen zaman" alt boyutlarından oluşan 16 maddelik bir ölçektir. Dönmez, Gümüşsoy (2019) tarafından uyarlanan Rahim İçi Baba Bağlanma Ölçeğinin eşleri 24-38 haftalık gebelik döneminde olan babaların, bebeklerine bağlanma durumlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmış toplam 23 maddeden oluşan tek faktörlü 4'lü likert tipi bir ölçektir. Türkmen-Çevik, Kurnaz (2019) tarafından hazırlanan Gebelik boyunca kadınların yaşadıkları düşünceleri, duyguları, durumları açıklamak ve bebeğe prenatal dönemdeki bağlanma düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen Prenatal Bağlanma Ölçeği 33 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Golbaşı, Ucar ve Tugut (2015) tarafından uyarlanan Maternal Antenatal Bağlanma Ölçeği (MAAS) Gebenin fetüse karşı duygu, tutum ve davranışları üzerine odaklanan ölçekte toplam 19 madde yer almaktadır. Ölçek 5'li likert tipinde olup, her bir madde 1-5 arasında puanlanmaktadır. Duyan, Gül-Kapısız, Yakut (2013) tarafından uyarlanan Doğum Öncesi Bağlanma Envanteri beş alt boyutlu 21 maddeden oluşan 4'lü likert tipi bir ölçektir. Kavlak ve Şirin (2004) tarafından uyarlanan Maternal Bağlanma Ölçeği doğum sonrası bir ve dört ay arasında bebeği olan annelerde bağlanma durumunu belirleyen 2 alt boyutlu 26 maddeden oluşan 4'lü likert tipi bir ölçektir.

Bağlanma temsilleri statik değildir ve zaman içinde olası değişiklikler yaşanmaktadır. Hamilelik sırasında değerlendirilen temsillerin, çocuk doğduktan sonra ebeveynlik etkileşimli davranış ve temsillerinin önemli bir bölümünü açıkladığını göstermiştir (Dayton, Levendosky, Davidson ve Bogat, 2010; Delmore- Ko, Pancer, Hunsberger ve Pratt, 2000; McHale ve Rotman, 2007). Ancak çocuğun doğumunun, çocuğun özelliklerinin, çocuğun cinsiyetinin, gelişimsel aşamalar boyunca çocuğun değişen taleplerinin ebeveyn temsilleri üzerinde bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır (Favez vd., 2013; McHale vd., 2004; Zeanah vd., 1990). Bu nedenle, temsillerin evrimini ve zaman içindeki olası değişimlerini incelemek çok önemlidir (Scher, Harel, Scharf ve Klein, 2006; Steinberg ve Pianta, 2006; Theran vd., 2005). Ancak ülkemizde sadece ebeveynin fetüse ve yenidoğana karşı bağlılığını ölçmeye uygun ölçme araçları olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çocukların yaşları ilerledikçe çocuğun değişen taleplerinin ebeveynin bağlanma temsillerini etkileyip etkilemediğini belirlemeye yönelik ölçme araçları olmadığı görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada ebeveynlerin çocuklarına bağlanma konusundaki bakış açılarını belirlemek amacıyla geliştirilen Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Türkçe'ye uyarlanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Ebeveyn Bağlanma envanterinin Türkçe formunun dil uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirildiği metodolojik, Ebeveynin çocuğuna bağlanma örüntülerini belirleyen tanımlayıcı ve kesitsel bir ölçek uyarlama çalışmasıdır. Bu bölümde sırasıyla örneklem ve veri toplama süreci belirtilmiş, bir sonraki aşamada ise ölçek uyarlama ve veri analizi adımları açıklanmıştır.

Çalışma Grubu

Ebeveyn Bağlanma Envanteri uygulamaları 2021-2022 eğitim öğretim yılında 565 ebeveyn (anne n=321 ve baba n=244) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini belirlemede uygun örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışmaya dahil olan 250 ebeveynin çocukları 4 yaşında, 315 ebeveynin çocukları ise 5 yaşında olup bu çocukların 240'ı erkek, 300 tanesi kızdır. Ölçeğin Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için örneklem ayrı ayrı kullanılmış olup verilerinin 285' i ile Açıklayıcı faktör analizi, 280' i ile de Doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Ebeveyn Bağlanma Envanteri: Johnson, Ketring, Abshire, (2003) tarafından ebeveynlerin çocuklarına bağlanma konusundaki bakış açılarını belirlemek amacıyla Ebeveyn ve Akarana Bağlılık Envanteri' nden (IPPA) türetilmiştir. R-IPPA, ebeveynlerin çocuklarına bağlılığını değerlendiren 22 maddelik iki alt boyuttan oluşan bir ölçektir.

Güven/kaçınma alt ölçeği 16 soru içermekte (1-4, 7-10,12,13,15-17,20-22) ve orijinal çalışmada yüksek bir iç tutarlılığa işaret eden 0,91 Cronbach alfası elde etmiştir (Johnson vd., 2003). Daha sonraki bir çalışmada, bu alt ölçek, orta düzeyde bir iç tutarlılığa işaret eden, 0,76'lık bir Cronbach alfası elde edilmiştir (Johnson vd., 2006). İletişim alt ölçeği 6 soru içermekte (5, 6,11,14,18-19) ve orijinal çalışmada 0,72 Cronbach alfa, sonraki bir çalışmada 0,84 elde etmiştir, bu da orta düzeyde bir iç tutarlılığa işaret etmektedir (Johnson ve diğerleri, 2003; Johnson vd., 2006). Katılımcılar 5'li Likert ölçeğine göre yanıt verirler, (5=Her zaman, 4=sık sık, 3=bazen, 2=çok sık değil ve 1=Hiçbir zaman). Olumsuz ifadeler (madde 3, 7, 8, 12, 13, 20, 21, 22) ters kodlama gerektirir. Daha yüksek puanlar, olumlu olarak kabul edilen daha yüksek ebeveyn bağlanma düzeylerini gösterir. Olası puanlar 22 ile 110 arasında değişmektedir. Ölçeğin anneler için varyansın %49,1'ini açıklayan 2 ana faktör ve babalar için varyansın %52,5'ini açıklayan 2 ana faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Güven/kaçınma alt ölçeği orijinal çalışmada yüksek bir iç tutarlılığa işaret eden 0,91 Cronbach alfası elde etmiştir (Johnson vd., 2003). Daha sonraki bir çalışmada, bu alt ölçek, orta düzeyde bir iç tutarlılığa işaret eden, 0,76'lık bir Cronbach alfası elde edilmiştir (Johnson vd., 2006). İletişim alt ölçeği orijinal çalışmada 0,72 Cronbach alfa, sonraki bir çalışmada 0,84 elde etmiştir, bu da orta düzeyde bir iç tutarlılığa işaret etmektedir (Johnson vd., 2003; Johnson vd., 2006; Johnson, 2019).

Verilerin Analizi

Çalışmada, elde edilen veri setinde açıklayıcı faktör analizi için SPSS 25 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizinde, gözlemlenmiş değişkenlerin doğrusal kombinasyonu olarak elde edilen boyutlara faktör adı verilmektedir. Faktörler, gözlenmiş değişkenlerin oluşturduğu varsayımsal değişkenlerdir (Rencher, 2002). Verilerin faktör analizine uygunluğunun değerlendirilmesinde korelasyon matrisinin incelenmesi gerekmektedir. Korelasyon matrisinde yer alan katsayıların önemli bir kısmının 0,30' dan büyük olmaması durumunda faktör analizinin uygulanması muhtemelen uygun olmayacaktır (Hair ve diğerleri, 1998). Veri matrisindeki değişkenler arasındaki korelasyonun istatistiksel olarak sınanmasında Bartlett küresellik testi (Bartlett test of sphericity) kullanılmaktadır (Bartlett, 1950). Bartlett küresellik testinde sorular arasındaki oluşturulan matrisin birim matris olup olmadığı test edilir. Temel hipotezin reddedilmesi, değişkenlerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca korelasyon ve kısmi korelasyon katsayılarından yararlanılarak elde edilen Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ölçütü de verilerin faktör analizine uygunluğunun değerlendirilmesinde önemli bir yer kriteridir. Örneklem yeterlilik ölçütü olan KMO, 0-1 arasında değer almaktadır. KMO değeri 0,5' ten küçük ise söz konusu veri seti, faktör analizine uygun değildir (Cerney ve Kaiser, 1997). Çalışmada faktörlerin elde edilmesinde temel bileşenler yöntemi kullanılmıştır. Uygun faktör sayısının belirlenmesinde, birden büyük özdeğer sayısı kadar faktör seçim kriteri dikkate alınmıştır. Ayrıca faktör döndürülmesi yapılarak her bir ortak faktör oluşmasına katkıda bulunan değişkenlerin belirginleşmesi sağlanmıştır. Söz konusu işlem için varimax yöntemi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi ile elde edilen faktörlerin, varsayımsal ya da kuramsal faktör yapılarına uygunluğunu sınamak amacıyla da doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçek geliştirme ve yapı geçerliliğini sınamaya sürecinden önce genellikle açıklayıcı faktör analizi uygulanır.

Doğrulayıcı faktör analizi ise açıklayıcı faktör analizi neticesinde elde edilen yapıyı ya da kuramsal faktör yapısını doğrulamak için kullanılmaktadır (Brown, 2015). Açıklayıcı faktör analizinde veri matrisinden hareketle temel yapıyı tanımlayacak uygun faktör sayısı ortaya konulurken, doğrulayıcı faktör analizinde faktör sayısı önsel olarak bilinmektedir. Çalışmada doğrulayıcı faktör analizi için IBM SPSS ve Amos (Version 24.0) paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Türkçe Uyarlama çalışmaları

Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin uyarlama çalışmasında yapmak için öncelikle Ölçek İngilizceyi iyi derecede bilen rehberlik ve psikolojik danışma ve çocuk gelişimi alanlarında bulunan üç uzman tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Türkçe'ye çevrilen maddelerden en uygun ifadeler seçilerek Türkçe formu oluşturulmuştur. Ölçeğin tekrar Türkçe'den İngilizceye çevirisi ana dili Türkçe olan, daha önce anketin İngilizce halini görmeyen bir dilbilim uzmanı tarafından Türkçe'den İngilizceye ters çeviri yapılmıştır. Yapılan çeviri ile orijinal envanter ifadeleri karşılaştırılmış ve Türkçe formunun son hali oluşturulmuştur. Böylelikle dil geçerliliği sağlanmıştır.

Yapı geçerliği

Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin yapı geçerliğini belirlemek amacı ile 321 anne ve 244 babanın verdiği yanıtlara göre elde edilen veriler ile faktör analizi yapılmıştır.

Tablo 1.

Ebeveyn Bağlanma Envanteri Yapı Geçerliliği Sonuçları (Açımlayıcı Faktör Analizi)

	Anne		Baba	
	Güven/Kaçınma	İletişim	Güven/Kaçınma	İletişim
Soru 1	0,645		0,692	
Soru 2	0,678		0,713	
Soru 3 ^a	0,651		0,725	
Soru 4	0,747		0,822	
Soru 6	0,728		0,621	
Soru 7 ^a	0,677		0,671	
Soru 8 ^a	0,638		0,608	
Soru 9	0,705		0,681	
Soru 10	0,691		0,604	
Soru 12 ^a	0,665		0,604	
Soru 13 ^a	0,755		0,702	
Soru 15	0,752		0,689	
Soru 17	0,730		0,665	
Soru 18	0,755		0,697	
Soru 20 ^a	0,647		0,756	
Soru 22 ^a	0,620		0,727	
Soru 5		0,777		0,767
Soru 11		0,743		0,860
Soru 14		0,810		0,781
Soru 16		0,782		0,572
Soru 19		0,800		0,723
Soru 21		0,812		0,691
Öz Değer	8,588	5,810	7,768	3,958
Açıklanan Varyans	39,036	26,410	35,309	17,991
Cronbach's Alpha	0,957	0,939	0,931	0,845
Toplam Açıklanan Varyans Oranı= 65,446		Toplam Açıklanan Varyans Oranı= 53,300		
Kaiser Meyer Olkin (KMO) = 0,970		Kaiser Meyer Olkin (KMO) = 0,916		
Bartlett sınaması değeri=5723,381 p=0,001 ***		Bartlett sınaması değeri=3060,753 p=0,001 ***		
Toplam Cronbachs' Alpha (α)=0,967		Toplam Cronbachs' Alpha (α)=0,917		

$p^*<0,05$; $p^{**}<0,01$; $p^{***}<0,001$; a: Ters maddeler

Çalışmada anne ve babaların çocuklarına bağlanma farklılıkları göz önünde bulundurularak anneler ve babalar için ölçek ayrı ayrı değerlendirilmiştir. KMO testi, verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığını test etmektedir ve 0,80 üzeri çok iyi derece olarak değerlendirilir (Akgül ve Çevik, 2003). Dolayısıyla bu çalışmadaki anne ve babaların ölçek değerlendirme sonucunda elde edilen KMO değerinin çok iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Bartlett testi sonucu anneler için 5723,381

($p < 0,05$), babalar için 3060,753 ($p < 0,05$) olarak bulunmuştur. Bu sonuç yaptığımız değişkenin evren parametresinde çok değişkenli olduğunu ispatlamaktadır. Bu araştırmada, faktör sayısına herhangi bir sınırlama getirilmemiş ve öz değeri 1 veya 1'den daha büyük olan faktörler önemli olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2002). Faktör analizinde %40 üzeri varyans oranları uygun olarak kabul edildiği (Scherer, 1988) düşünüldüğünde bu çalışmada anneler %65 ve babalar için %53 olarak tespit edilen varyans miktarının yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi Ebeveyn Bağlanma Envanteri Güven/Kaçınma ve İletişim olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Cronbachs'Alpha (α) 0,70'in üzerinde olduğu için yeterli görülmüştür. Ebeveyn Bağlanma Envanterine ait iki alt boyut ayrı özellikleri ölçtükleri söylenilebilir. Bu sonuçlara göre oluşturduğumuz anket anne ve babalar için ayrı ayrı olarak geçerli bir ölçüm aracıdır (Özdamar, 2002; Tavakol ve Dennick, 2011).

Tablo 2.

Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Güvenilirlik Sonuçları

	Toplam Korelasyon	
	Anne	Baba
Soru 1	0,716	0,655
Soru 2	0,749	0,633
Soru 3 ^a	0,736	0,598
Soru 4	0,777	0,795
Soru 6	0,731	0,648
Soru 7 ^a	0,753	0,615
Soru 8 ^a	0,733	0,523
Soru 9	0,772	0,682
Soru 10	0,776	0,533
Soru 12 ^a	0,690	0,421
Soru 13 ^a	0,744	0,537
Soru 15	0,744	0,685
Soru 17	0,724	0,577
Soru 18	0,793	0,732
Soru 20 ^a	0,702	0,586
Soru 22 ^a	0,693	0,580
Soru 5	0,770	0,565
Soru 11	0,750	0,420
Soru 14	0,793	0,421
Soru 16	0,732	0,451
Soru 19	0,726	0,597
Soru 21	0,807	0,430

Madde-toplam korelasyon değeri 0,40'ın altında olan değerlerin ölçme gücünün zayıf olduğu veya yeterince güçlü olmadığı ve ölçekle ölçülmesi düşünülen yapının ölçülmesine katkı sağlamayacağı düşünülmektedir. Madde toplam korelasyon katsayısı 0,20'den az olan maddeler istatistiksel olarak anlamsız olduğu için ölçeğe alınmamalıdır (Erkuş, 2003). Buna göre ölçeğimizde bulunan soruların toplam korelasyon değerleri anneler için 0,690 ile 0,807 aralığında ve babalar için 0,420 ile 0,795 aralığında değişmektedir. Ebeveyn Bağlanma Envanteri sorularında herhangi bir azaltma yapmaya gerek olmamaktadır ve bu ölçek güvenilir bir ölçüm aracıdır (Tablo 2).

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Oluşturulan modelin, ilk analizi neticesindeki uyum iyiliği değerleri istenilen sınırlılıklar içerisinde olmadığından, iyileştirme (modifikasyon) indeksleri dikkate alınarak gerekli düzeltme ve birleştirmeler yapılmıştır. Araştırmada Güven/Kaçınma boyutunda 3 ile 6, 4 ile 9 ve 8 ile 22. Sorular arasında, İletişim boyutunda 5 ile 25. Sorular arasında benzerlikler tespit edilmiş olup bu benzerlikler için sorular arasında bağlantılar kurulmuştur. Modifikasyon için aynı boyuttaki maddeler arasındaki benzerlikler dikkate alınmış olup farklı boyutlardaki maddeler arasında herhangi bir modifikasyon uygulanmamıştır. Kuramsal

olarak kurulan ve düzeltme değeri bakımından modele en yüksek katkıyı sağlayan iyileştirmeler yapılması neticesinde Şekil 1.'de de görüldüğü üzere değişkenlerin alt boyutlarının uyum indeksleri göz önünde tutularak, alt boyutların birbirleri ile ilişkilendirilmesi şeklinde birleştirmelerle yapılmıştır.

Elde edilen modelde ($\chi^2=807,312$ $df=388$) Ebeveyn Bağlanma Envanterine ait iki alt boyut oluşturmaktadır. Ki-kare/serbestlik derecesi (df), tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (RMSEA), iyilik uyum indeksi (GFI), standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (SRMR) karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), fazlalık uyum indeksi (IFI), uyum indeksleri modelin kabul edilebilir düzeyde uyumlu olduğunu göstermektedir (Tablo 3).

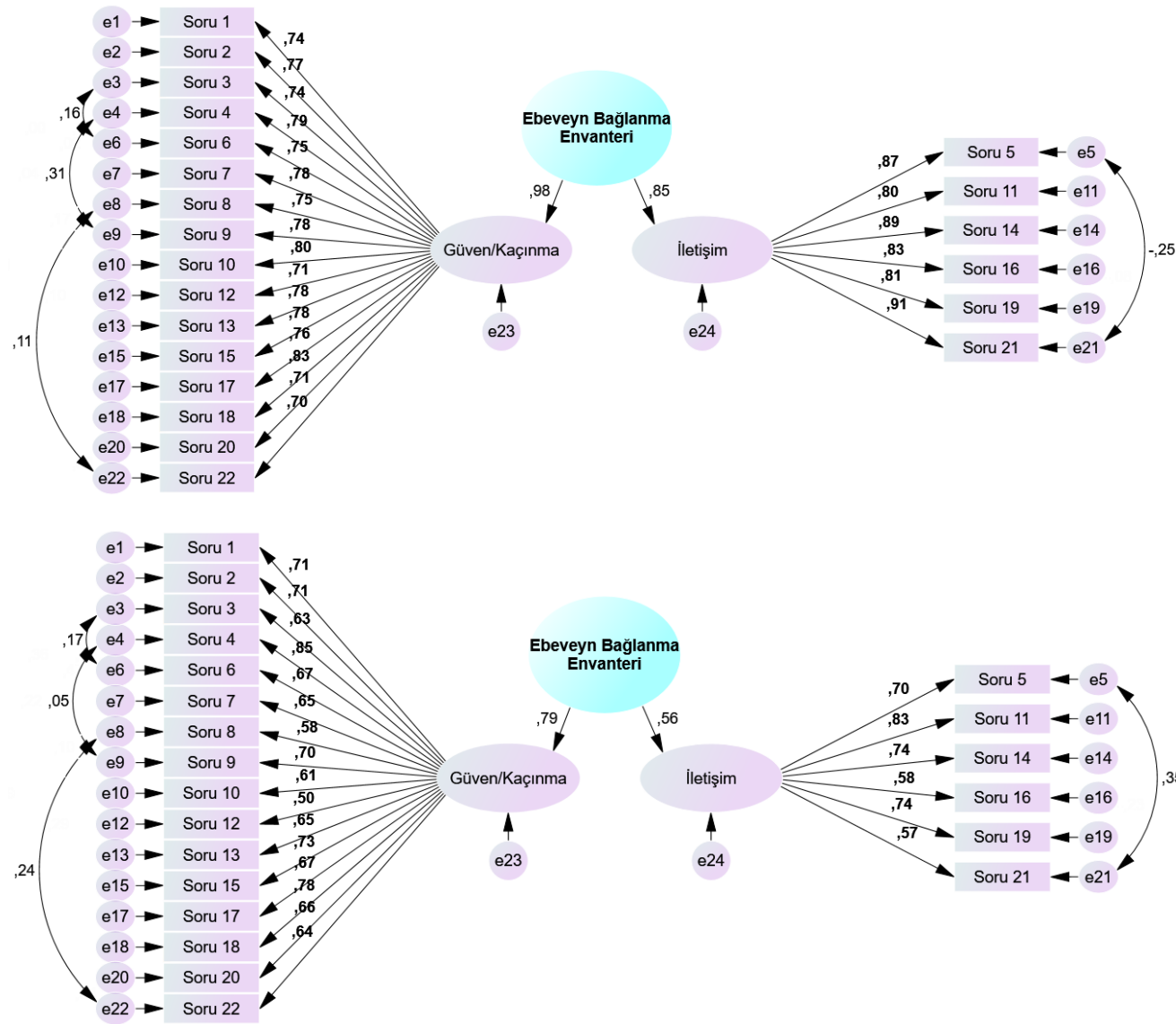
Tablo 3.

Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Modelinin Uyumuna İlişkin İstatistiksel Değerler

Ölçüm	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Modelin Uyum İndeksi Değerleri
(χ^2/df)	≤ 3	$\leq 4-5$	2,081 **
RMSEA	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,044 **
SRMR	$\leq 0,05$	0,06-0,08	0,029 **
IFI	$\geq 0,95$	0,94-0,90	0,952 **
CFI	$\geq 0,95$	0,94-0,90	0,951 **
GFI	$\geq 0,90$	0,89-0,85	0,884 *
TLI	$\geq 0,95$	0,94-0,90	0,942 *

Kabul edilebilir uyum; ** iyi uyum

Genel olarak, modelin iyi uyum değerlerine sahip olduğu anlaşılmaktadır (Browne ve Cudeck, 1993; Kline, 2011; Demirsöz et al. 2021). Test edilen model Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Ebeveyn Bağlanma Envanteri (a) Anne ve (b) Babalar İçin Oluşturulan Model.

Model oluşturulduktan ölçek skoru ve alt boyutlar arasındaki ilişkiler Tablo 3'te ve ölçek skoru ve alt boyutların anne babaya göre değerlendirilmesi Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4.*Boyutlar ile Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Kendi Aralarındaki İlişkilerinin Değerlendirilmesi (n=565)*

	Anne (n=321)		Baba (n=244)	
	Güven	İletişim	Güven	İletişim
İletişim	0,268**		0,227**	
Ebeveyn Bağlanma Envanteri	0,845**	0,669**	0,739**	0,788**

p* < 0,05; p** < 0,01; r: Korelasyon katsayısı

Tablo 4 incelendiğinde Ebeveyn Bağlanma ve alt boyutlar arasındaki ilişkiler değerlendirildiğinde tüm değerlendirmeler arasında orta ve yüksek düzey pozitif yönlü istatistiksel olarak anlamlı ilişki mevcuttur (p < 0,05)

Tablo 5.*Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Tanıtıcı İstatistikleri (n=565)*

	Anne (n=321)		Baba (n=244)		Test İst.	p
	Ort. ±SS	Min.-Maks	Ort. ±SS	Min.-Maks		
Güven/Kaçınma	73,55±9,764	18-80	69,51±8,001	23-80	-6,052	0,001 **
İletişim	27,32±4,377	6-30	21,67±6,154	6-30	-13,150	0,001 **
Ebeveyn Bağlanma Envanteri	140,87±13,512	22-110	91,18±14,791	29-109	-12,524	0,001 **

p* < 0,05; p** < 0,01; t: t Testi

Tablo 5 incelendiğinde annelerden elde edilen Güven/Kaçınma, İletişim ve Ebeveyn Bağlanma Envanteri toplam skoru babalara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksektir (p < 0,05).

TARTIŞMA VE SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkemizde bağlanmanın yapısını ortaya çıkaracak Ebeveynin fetüse veya yeni doğana karşı bağlılığını belirlemeye uygun ölçme araçları bulunmaktadır (Yalçın, Örün, Özdemir, Mutlu, Dursun 2014; Güleç, 2010; Aydemir-Karakulak ve Alparlan 2016; Benli, 2019; Güleç Şatır ve Kavlak 2021; Dönmez, Gümüşsoy 2019; Türkmen-Çevik, Kurnaz 2019; Golbaşı, Ucar ve Tugut 2015; Duyan, Gül-Kapısız, Yakut 2013; Kavlak ve Şirin 2004). Ancak çocukların yaşları ilerledikçe değişen taleplerinin ebeveynin çocuğuna bağlanma ilişkisinin temel yönlerinin (güven/kaçınma, iletişim) değerlendirilmesine yönelik ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, Johnson ve arkadaşları (2003) tarafından geliştirilen ebeveynlerin çocuklarına bağlanma konusundaki bakış açılarını belirlemek amacıyla Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Türkçeye uyarlanması yapılmıştır. Bu amaçla öncelikle ölçek formlarının dil eşdeğerliği ve dil geçerliği sağlanmıştır. Bunun için sırasıyla; test maddelerinin orjinalden Türkçe dile çevrilmesi, yapılan bu çevirinin değerlendirilmesi ve de deneysel formun geliştirilmesi, orijinal envanterle deneysel formdaki maddelerin eşdeğer olup olmadığının tespit edilmesi ve oluşturulan yeni envanterin geçerlik ve güvenilirliğinin ortaya konması aşamaları (Savaşır, 1994) takip edilmiştir. Bunun için 5 uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Dil geçerliğini sağlamak için istatistiksel uygulamalar yerine uzman görüşüne başvurmak, kapsam geçerliğini test etmek için başvuru mantıksal yollardan en yaygın olanıdır (Büyüköztürk vd., 2020).

Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığının, veri yapısının, açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun belirlenmesinde, Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik (Sphericity) testine başvurulmuştur (Çokluk vd., 2021). KMO, 0-1 aralığında değer almaktadır ve küçük değer verinin faktör analizi için uygun olmadığı gösterir. Kaiser (1974), 0.50 – 0.60 arasındaki değer "kötü", 0.60 – 0.70 arasındaki değer "zayıf", 0.70 – 0.80 arasındaki değer "orta", 0.80 – 0.90 arasındaki değer "iyi" ve 0.90 üzerinde ise bu değer "mükemmel" olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla elde ettiğimiz KMO değeri (.916), faktör analizi yapabilmek için veri setinin uygunluk seviyesinin "mükemmel" olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ek olarak Barlett testi sonucu anneler için 5723,381 (p < 0,05), babalar için 3060,753 (p < 0,05) olarak bulunmuştur. Bu sonuç yaptığımız değişkenin evren parametresinde çok değişkenli yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Tatlıdil (2002), Barlett Sphericity testinin anlamlı bulunması durumunda faktör analizine geçilebileceğini belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, ölçeğin faktör yapısı Açımlayıcı faktör analizi tespit edilmiştir. Faktör sayısına belirlerken özdeğerinin 1'den büyük olması, faktörlerin varyansla açıklanmasına katkısının en az %5 olması prensip olarak belirlenmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Bu kriterler göz önüne alındığında Ebeveyn Bağlanma Envanterinde varyans değerleri yüksek 22 madde belirlenmiştir. Bileşenler matrisi incelendiğinde ölçek maddelerinin iki alt boyut altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin açıklanan toplam varyans oranı anneler için %65 ve babalar için %53 olarak belirlenmiştir. Faktör analizinde %40 ile %60 aralığında farklılaşan varyans oranları normal olarak kabul edilmektedir (Kline, 2015). Ölçeğin varyansının bu aralıkta açıklayıcılık değeri ideal görünmektedir.

Ebeveyn Bağlanma Envanterinin faktör yüklerine bakıldığında, faktör yüklerinin .62 ile .86 arasında değiştiği görülmektedir. Bir maddenin kavramsal yapı ile ilgili olup olmadığına karar verebilmek için, o maddenin faktör yükünü en az .30 olması gerektiği

belirtilmektedir (Hopkins, 2000; Şencan, 2005; Büyüköztürk, 2020). Ölçekte yer alan 22 maddenin faktör yükünün belirtilen .30 değerinin üzerinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla testten madde çıkarımı yapılmamış sonuç olarak, ölçek maddelerinin genel olarak ayırt ediciliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Envanterde bulunan boyutların toplam korelasyon değerleri 0,420 ile 0,807 aralığında değişmektedir. Ölçek ve alt boyutlar arasında orta ve yüksek düzey pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Madde-toplam korelasyon değerlerinin yorumlanmasında .30 ve daha yüksek değeri olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik açısından iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2004) bilindiğine, madde-toplam korelasyon değerlerinin yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizi için Ki Kare (χ^2), Serbestlik Derecesi (df), Ki-Karenin serbestlik derecesine oranına (χ^2 / df) bakılmış uyum katsayıları incelenmiştir. Analiz sonucunda $\chi^2=807,312$, RMSEA=0,044, SRMR=0,029, CFI=0,951 ve TLI=0,942 ile elde edilen değer iyi bir uyumu ifade ettiği söylenebilir. Brown (2006), RMSEA değerinin 0.06'nın altında olmasının model açısından iyi bir uyum, 0.08'in altında olması durumunda ise kabul edilebilir uyum iyiliği değeri olduğu belirtmektedir. Bu sonuca göre Doğrulayıcı Faktör Analizi değerleri modelin iyi bir uyum sergilediğini kanıtlamaktadır. Doğrulayıcı Faktör Analizi neticesinde bulunan uyum indeks değerleri, envanter maddelerinin alt testler için uygun biçimde seçildiğini göstermektedir. Envanterin güvenilirliğinin sağlanmasında iç tutarlılık güvenilirliği incelenmiş ve iç tutarlılığa kanıtlamak amacıyla Cronbach Alpha katsayıları kullanılmıştır. Buna göre katsayısı Anneler için $\alpha=.0,96$ babalar için $\alpha=.0,91$ olarak belirlenmiştir. Bulunan bu katsayıların .60'dan yüksek olması birincil yapılar anlamında güvenilirliğin sağlandığını (Murphy & Davidshofer, 2014) göstermektedir.

Araştırma sonucunda, ölçeğin iki alt boyut ve 22 maddeden oluşan yapısının doğrulandığı saptanmıştır. Elde edilen bu sonuç neticesinde; Ebeveyn Bağlanma Envanterinin ebeveynlerin çocuklarına bağlanma konusundaki bakış açılarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu söylenebilir. Ölçek formu; anne ve babaları ayrı ayrı değerlendirebilme imkânı sağlarken ebeveynin bildirimlerine de eş zamanda ulaşılabilme olanak sağlamaktadır. Dolayısıyla bu envanterin Ebeveyn Bağlanma örüntülerini inceleyen gelecekteki çalışmalara temel oluşturacağını düşünmektedir. Çalışmaların daha geniş gruplarda, farklı bölgelerde farklı kültürlerle sahip anne ve babaların aynı veya farklı örneklem içerisine dahil edilerek değerlendirilmesi önerilebilir. Ek olarak Ebeveyn bağlanma ölçeği ile ana baba çocuk arasındaki bağlanma biçimleri belirlenerek, ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik müdahalelere yol gösterici nitelikte bilgi sağlayabileceği düşünülmektedir.

Teşekkür

Envanter uyarlama sürecinin çeşitli aşamalarında desteklerini esirgemeyen değerli çalışma arkadaşlarımıza, envanteri dolduran ve inceleyen uzmanlara teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

- Akgül, A. ve Çevik, O. (2003). İstatistiksel Analiz Teknikleri. Ankara: Emek Ofset
- Bartlett, M. S. (1950). Tests of significance in factor analysis. *British journal of psychology*.
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research*. Guilford publications.
- Browne, M. W., ve Cudeck, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit*. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (ss. 136–162). Newbury Park, CA: Sage.
- Buist, A., Morse, C. A., and Durkin, S. (2003). Men's adjustment to fatherhood: implications for obstetric health care. *J. Obst. Gynecol. Neonatal Nurs.* 32, 172–180. doi: 10.1177/0884217503252127
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (29. Baskı). Ankara: Pegem Akademi. DOI 10.14527/9789944919289
- Cerny, B. A., ve Kaiser, H. F. (1977). A study of a measure of sampling adequacy for factor-analytic correlation matrices. *Multivariate behavioral research*, 12(1), 43-47.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2021). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. (6. Baskı) Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Della Vedova, A. M., Ducceschi, B., Cesana, B. M., and Imbasciati, A. (2011). Maternal bonding and risk of depression in late pregnancy: a survey of Italian nulliparous women. *J. Reproduct. Infant Psychol.* 29, 208–222. doi: 10.1080/02646838.2011.592973
- Demirsöz, M., Zeynep, Ö., Yonar, H., Tekin, M. E., & Tekindal, M. A. (2021). Structural determination of the relationship between trait anxiety and personal indecisiveness for undergraduates of the faculty of veterinary medicine: The case of Selçuk University. *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, 92(1), 60-75.).

- Habib, C., ve Lancaster, S. (2010). Changes in identity and paternal-foetal attachment across a first pregnancy. *J. Reprod. Infant Psychol.* 28, 128-142. doi: 10.1080/02646830903298723
- Hair, J.F., Anderson, R.E., Tatham, R.L., Black, W.C., (1998). *Multivariate Data Analysis*, 5th ed. Prentice Hall
- Ionio, C., Smorti, M., Mascheroni, E., Ongaro, G., Cattaneo, E., Gemignani, A., et al. (2019). What is the role played by pregnancy in the construction of a woman's identity and her association with her child to be? *J. Reprod. Infant Psychol.* 22, 1-13. doi: 10.1080/02646838.2019.1695042
- Johnson, L.N., Ketring, S. A., Abshire, C. (2003). The Revised Inventory of Parent Attachment: Measuring Attachment in Families. *Contemporary Family Therapy* 25 (3), 333-349.
- Johnson, M.C. (2019). *Effects Of Problematic Smartphone Use, Smartphone Interference In Parenting, And Parental Attachment To Their Young Child*. Purdue University
- Kline, R. B. (2011). *Principle and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York, NY: Guilford
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford.
- Murphy, K. R., ve Davidshofer, C. O. (2014). *Psychological Testing: Principles and Applications*. Pearson Education.
- Özdamar, K. (2002). *Paket Programlar ile istatistiksel Veri Analizi*. Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Premberg, Å., Carlsson, G., Hellström, A.-L., and Berg, M. (2011). First-time fathers' experiences of childbirth - a phenomenological study. *Midwifery* 27, 848-853. doi: 10.1016/j.midw.2010.09.002
- Prino, L. E., Rollè, L., Sechi, C., Patteri, L., Ambrosoli, A., Caldarera, A. M., et al. (2016). Parental relationship with twins from pregnancy to 3 months: The relation among parenting stress, infant temperament, and well-being. *Front. Psychol.* 7:1628. doi: 10.3389/fpsyg.2016.01628
- Rencher, A.C. (2002). *Methods of Multivariate Analysis, Second Edition*, John Wiley & Sons, Inc.
- Righetti, P. L., ve Sette, L. (2008). *Non c'è due senza tre: le emozioni dell'attesa dalla genitorialità alla pre-natalità*. Turin: Bollati Boringhieri
- Riva Crugnola, C., Ierardi, E., Prino, L. E., Brustia, P., Cena, L., and Rollè, L. (2020). Early styles of interaction in mother-twin infant dyads and maternal mental health. *Arch. Women's Ment. Health* 23, 1-7. doi: 10.1007/s00737-020-01037-9
- Rollè, L., Prino, L. E., Sechi, C., Vismara, L., Neri, E., Polizzi, C., et al. (2017). Parenting stress, mental health, dyadic adjustment: a structural equation model. *Front. Psychol.* 8:839. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00839
- Savaşır, I. (1994). Ölçek uyarlamasındaki bazı sorunlar ve çözüm yollar. *Türk Psikoloji Dergisi*, 33(9), 27-32.
- Scherer, K. R. (1988). *Criteria for emotion-antecedent appraisal: A review*. In Y. Hamilton, G. H. Bower, & N. H. Frijda (Eds.), *Cognitive perspectives on emotion and motivation* (pp. 89-126). Norwell, MA: Kluwer Academic
- Tatlidil, H. (2002). *Uygulamalı çok değişkenli istatistiksel analiz*. Ankara: Akademi Matbaası
- Taylor, A., Atkins, R., Kumar, R., Adams, D., & Glover, V. (2005). A new Mother-to-Infant Bonding Scale: links with early maternal mood. *Archives of women's mental health*, 8, 45-51.
- Tavakol, M., Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*. 2:53-55
- Velotti, P., Castellano, R., ve Zavattini, G. C. (2011). Adjustment of couples following childbirth. The role of Generalized and Specific States of Mind in an Italian Sample. *Eur. Psychol.* 16, 1-10. doi: 10.1027/1016-9040/a000022
- Vismara, L., Rollè, L., Agostini, F., Sechi, C., Fenaroli, V., Molgora, S., et al. (2016). Perinatal parenting stress, anxiety, and depression outcomes in first-time mothers and fathers: a 3- to 6-months postpartum follow-up study. *Front. Psychol.* 7:938. doi: 10.3389/fpsyg.2016.00938